

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2 Emoties rondom Joran

9 maximumscore 4

Een goed antwoord bevat een uitleg dat de verontwaardiging over Van der Sloot een emotie is die voldoet aan de vier onderdelen van de gegeven definitie, waarbij telkens een bijbehorende vooronderstelling is weergegeven: (1 scorepunt per juist toegepast element met bijbehorende vooronderstelling toekennen)

- een reactie: een lichamelijke of geestelijke beweging van het gemoed 1
- van een levend wezen: van mensen, maar ook van dieren 1
- op een gebeurtenis: die niet alleen in de werkelijkheid maar ook in de verbeelding kan plaatsvinden 1
- die als belangrijk wordt ervaren: emoties maken deze belangen zichtbaar of invoelbaar 1

voorbeeld van een goed antwoord:

De verontwaardiging over Joran van der Sloot voldoet aan de vier kenmerken van de gegeven definitie van een emotie, want:

- Het is een reactie: de verontwaardiging geeft een of andere gemoedsbeweging aan.
Vooronderstelling hierbij is dat een reactie zowel een lichamelijke als een geestelijke beweging kan behelzen, of zelfs beiden 1
- Van een levend wezen: de mensen die verontwaardigd zijn, zijn levende wezens.
Vooronderstelling is dat niet alleen mensen, maar ook andere levende wezens, zoals dieren emoties kunnen hebben 1
- Op een gebeurtenis: die betreft hier het handelen van Joran (een moord plegen, liegen).
Vooronderstelling hierbij is dat een gebeurtenis niet in de onmiddellijke werkelijkheid plaats hoeft te vinden, het kan ook om iets van de verbeelding gaan. Dus ook als Joran helemaal geen moord heeft gepleegd of zou liegen, maar dit slechts roddels zouden zijn en dus een kwestie van de verbeelding, zou het een emotie zijn 1
- Die als belangrijk wordt ervaren: de verontwaardiging betreft een kwestie van leven en dood, van een misdrijf en leugenachtigheid. Dit zijn voor de meeste mensen zaken die voor hen belangrijk zijn, zodat een schuldige op een eerlijke manier berecht kan worden.
Vooronderstelling hierbij is dat emoties belangen zichtbaar of invoelbaar maken 1

Opmerking

Bij elk onderdeel kan ook een andere vooronderstelling worden weergegeven, mits deze filosofisch relevant is en wordt uitgelegd.

Vraag	Antwoord	Scores
10	maximumscore 3	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg van Aristoteles' opvatting over medelijden: medelijden is terecht als er sprake is van onheil, dat jou ook had kunnen treffen, waaraan jij geen schuld hebt en dat zich in de buurt afspeelt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg van Schopenhauers opvatting over medelijden: medelijden benadrukt de fundamentele identiteit tussen mensen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een weergave van het punt waarop Aristoteles' opvatting over medelijden van die van Schopenhauer verschilt: Aristoteles' opvatting is voorwaardelijk, terwijl die van Schopenhauer een onvoorwaardelijk basisgegeven van de mens behelst 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Aristoteles vindt dat medelijden alleen terecht is als er sprake is van een groot onheil dat ook jou had kunnen treffen. Bovendien mag je zelf geen schuld hebben aan dat onheil en moet het zich in jouw nabijheid afspelen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Schopenhauer vindt dat medelijden gegeven is met de Wil, de oerkracht die ieder mens drijft. Mensen zijn fundamenteel identiek, het lijden van de één is het lijden van de ander 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Het verschil is dat medelijden volgens Schopenhauer een onvoorwaardelijk basisgegeven is van ieder mens, terwijl Aristoteles vindt dat medelijden alleen terecht is als het aan bepaalde voorwaarden voldoet 	1
	<i>Opmerking</i>	
	<i>Bij de uitleg van Aristoteles' opvatting over medelijden alleen 1 scorepunt toekennen als alle vier de elementen van medelijden juist zijn verwerkt.</i>	
11	maximumscore 3	
	Een goed antwoord bevat een weergave en correcte toepassing van de doelen van een redevoering: (1 scorepunt toekennen per weergave en correcte toepassing)	
	<ul style="list-style-type: none"> • informeren: het geven van informatie over de zaak Holloway 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • behagen: het oproepen van nieuwsgierigheid door de aankondiging 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • ontroeren: het opwekken van emotie door de bekentenis aan het eind van de uitzending 	1

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informeren: de kijker krijgt informatie over wat er wellicht met Holloway is gebeurd door de bekentenissen van Joran en door het commentaar van Peter R. de Vries • Behagen: de aankondiging dat Peter R. de Vries in de aflevering de zaak zal oplossen, roept nieuwsgierigheid en spanning op. De kijker kan er eens lekker voor gaan zitten om te genieten van een spannende ontknoping. Dat is een manier om de toeschouwer te behagen • Ontroeren: de gruwelijke bekentenis wordt pas aan het eind getoond om in te werken op het gemoed van de toeschouwers. Kennelijk was het overtuigend, want de zaak werd heropend 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
12	maximumscore 2	
	<p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat de kritiek van Plato overeenkomt met de kritiek op het programma van Peter R. de Vries omdat het in beide gevallen gaat om winstbejag • een uitleg dat de kritiek van Plato overeenkomt met de kritiek op het programma van Peter R. de Vries omdat het in beide gevallen niet gaat om streven naar waarheid <p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volgens Plato richten redevoeringen zich op het behalen van winst voor de redenaar. Ook de kritiek op het programma van De Vries luidt dat hij vooral een op sensatie gericht programma heeft gemaakt waarmee hij zelf veel geld heeft verdiend • Volgens Plato heeft de retorica niets met waarheid of waarheidsvinding te maken. Ook de kritiek op het programma van De Vries luidt dat er geen harde bewijzen boven tafel zijn gekomen. Volgens critici is er alleen een bekentenis onder invloed van wiet. Maar zo'n bekentenis hoeft, vanwege de beïnvloeding door drugs, helemaal niets met waarheid te maken te hebben 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
13	maximumscore 4	
	<p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een uitleg van de paradox van de fictionele emoties: we ervaren emoties bij iets waarvan we weten dat het niet echt is, terwijl we alleen emoties kunnen ervaren als we weten dat iets echt is • een weergave van de oplossing van Lamarque: ook bij onechte gebeurtenissen ervaren we echte emoties • een argument vóór de stelling dat er bij het programma met de verborgen camera sprake is van de paradox: de beelden zijn altijd gemonteerd en in een context geplaatst en daarmee fictief geworden • een argument tégen de stelling dat er bij het programma met de verborgen camera sprake is van de paradox: de beelden geven de echte werkelijkheid weer en zijn dus niet fictief 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De paradox van de fictionele emoties behelst de paradox dat we emoties ervaren bij iets (film, literatuur) waarvan we weten dat het niet echt is. We zouden dus eigenlijk geen emoties kunnen ervaren omdat we alleen emoties ervaren bij dingen waarvan we weten dat ze echt zijn: <ul style="list-style-type: none"> a) We weten dat wat in een roman of in een film gebeurt niet echt is; het is fictie. b) We ervaren emoties als we een roman lezen of een film zien. c) We ervaren geen emoties bij zaken waarvan we weten dat ze niet echt zijn. 	
	Als c) waar is, spreken a) en b) elkaar tegen	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Lamarque lost deze paradox op door te zeggen dat c) onwaar is: we kunnen heel goed echte emoties ervaren bij onechte of niet-bestaande gebeurtenissen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Er is in het voorbeeld van de verborgen camera wél sprake van de paradox van de fictionele emoties, want wat is opgenomen is weliswaar echt gebeurd, maar je weet helemaal niet zeker of die beelden niet gewoon in scène zijn gezet. Bovendien zijn alle televisiebeelden, ook journaalbeelden bijvoorbeeld, gemonteerd en dus in zekere zin ontsproten aan de verbeelding van de makers. Er is dus net als bij de paradox van de fictionele emoties sprake van fictie. Wat we zien is niet precies zo gebeurd en dat weten we ook, terwijl we toch emoties ervaren 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Er is in het voorbeeld met de verborgen camera géén sprake van de paradox van de fictionele emoties omdat het getoonde echt is. De inhoud van de beelden betreffen een waargebeurde situatie. De beelden zijn niet ontsproten aan de fantasie van de makers, maar vinden plaats in de werkelijkheid. Er is dus geen sprake van de paradox, want er is bij een programma met een verborgen camera geen sprake van fictie 	1
14	maximumscore 2	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat de voorstanders van een leugendetector zich het beste kunnen beroepen op het monistische standpunt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg van het verschil tussen monisme en dualisme: monisme gaat ervan uit dat lichaam en geest één substantie zijn, terwijl deze in het dualisme gescheiden zijn 	1

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voorstanders van een leugendetectortest kunnen zich het best beroepen op het monistische standpunt dat ervan uitgaat dat lichaam en geest één zijn. De eenheid van lichaam en geest sluit het beste aan bij het noodzakelijke verband tussen emoties of leugens en lichamelijke reacties, waar het bij een leugendetectortest om draait 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Het verschil met het dualistische standpunt is dat dualisten ervan uitgaan dat lichaam en geest niet één zijn, maar twee gescheiden substanties. Daarbij is veel minder vanzelfsprekend sprake van een noodzakelijk verband tussen emoties of leugens en lichamelijke reacties, waar het bij een leugendetectortest om draait 	1
	<p><i>Opmerking</i> <i>Aan een antwoord dat betoogt dat voorstanders zich het beste kunnen beroepen op het dualistische standpunt kan 1 scorepunt worden toegekend, mits dat wordt uitgelegd aan de hand van de fysiologische benadering van emoties van het cartesiaans dualisme.</i></p>	
15	maximumscore 2	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat Van der Sloots verdriet onwaar kan zijn volgens Nussbaum als dit op onjuiste feiten is gebaseerd: zijn verdriet betreft een leugen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat Van der Sloots verdriet onwaar kan zijn volgens Nussbaum als dit op een onjuiste waardebe­paling van de situatie is gebaseerd: het lot van Holloway doet hem niets 	1
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Van der Sloots emotie is onwaar volgens Nussbaum indien de overtuigingen omtrent zijn verdriet op onjuiste feiten zijn gebaseerd. Dat is het geval als inderdaad blijkt dat de feiten die hij over de gebeurtenissen vertelt een leugen zijn. Een leugen is immers een onwaar feit. Dan zijn het object (een ongeluk met Natalee Holloway), en de daarbij horende overtuigingen (Natalee Holloway is dood door een ongeluk waar Van der Sloot geen schuld aan heeft), onwaar 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Maar zijn emotie kan volgens Nussbaum ook onwaar zijn als Van der Sloots waardeoordeel over de situatie onjuist is. Als het hem niets kan schelen dat Holloway is verdwenen en waarschijnlijk dood is, dan zijn de waarden die hij bij zijn verdriet omtrent het zogenaamde ongeluk hanteert, onjuist 	1

Vraag	Antwoord	Scores
16	maximumscore 3	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een argument op basis van tekst 4 vóór de wenselijkheid van emocultuur: het 'wij-gevoel' van de verontwaardiging verbindt burgers 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een argument op basis van tekst 4 tégen de wenselijkheid van emocultuur: verontwaardiging is een sensationele emotie 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een eigen afweging op basis van beide argumenten over de wenselijkheid of onwenselijkheid van emocultuur 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • In de televisieprogramma's rondom Joran wordt een 'wij-gevoel' gepresenteerd: de massa ziet zichzelf opgewonden en verontwaardigd. Opwinding en verontwaardiging zijn sensationele emoties die weinig ruimte bieden aan rust en bezinning. Dat is precies wat wordt verstaan onder emocultuur: namelijk een nadruk op sensationele emoties. Dit wordt gezien als onwenselijk, het houdt af van een rustige en bezonnen houding 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Het 'wij-gevoel' heeft een verbindende werking. Via de televisieprogramma's over Joran wordt duidelijk hoe je wel en hoe je niet een goede burger bent. De massamedia wekken saamhorigheidsgevoelens op. Dat is het wenselijke resultaat van emocultuur: onderlinge verbinding 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Ik vind het onwenselijk dat wij in een emocultuur leven. Zoals Schinkel in tekst 4 laat zien wordt via de mediahype rondom Joran gezamenlijke verontwaardiging opgeroepen. Daarbij gaat het niet om de inhoud van de verontwaardiging (Jorans winstbejag of arrogantie), maar om de verontwaardiging zelf. Het 'wij-gevoel' dat wordt opgeroepen is dus niet bezonnen, maar inhoudsloos 	1
of		
	<ul style="list-style-type: none"> • Ik vind het wenselijk dat wij in een emocultuur leven omdat ik het met Schinkel eens ben dat programma's als die over Joran van der Sloot een saamhorigheidsgevoel opwekken. Een verbonden gevoel in verontwaardiging en opwinding maakt duidelijk hoe je een goed burger bent en hoe je een slecht burger bent. Ik vind dat emocultuur dus helemaal niet afhoudt van bezonnenheid of rust, maar juist gezamenlijkheid bewerkstelligt die kan aanzetten tot bezinning (over goed burgerschap bijvoorbeeld) 	1

Bronvermeldingen

foto blz 1	Joran van der Sloot, untitled 1
foto blz 3	Joran van der Sloot, untitled 2
tekst 4	bron: De Groene Amsterdammer, nummer 7, 15 februari 2008